

Prošla godina bez ponavljača

Rezultati Romsko-edukativnog centra pokazuju da kultura i običaji Roma ne moraju biti prepreka obrazovanju i inkluziji te populacije. Potrebno je samo malo dodatnog truda

Preko 97 odsto pripadnika romsko-egipćanske populacije koji pohađaju srednju školu završili su prošlu školsku godinu. To je veliki napredak ukazuju iz Romsko-edukativnog centra (REF).

„Postignuti su izvanredni rezultati”, kaže za *Monitor* **Andrija Đukanović**, kordinator projekta *Stipendijski fond i mentorska podrška za romske i egipćanske srednjoškolce*.

On objašnjava da su prošle godine zabilježena samo dva slučaja odustajanja od škole, što je ranije bilo često i uobičajeno.

Kada se ovi rezultati uporede sa 2013/14. godinom ostvaren je ogroman napredak kako u pogledu uspjeha učenika tako i u pogledu broja onih koji su odustali od škole. Stopa odustajanja za 2013/14. školsku godinu bila je preko 20 odsto, dok je prošle to bilo samo – tri odsto.

Ovi izvanredni podaci poklapaju se sa vremenom kada je REF direktno preuzeo progr-am obrazovanja školaca.

Uz stipendijsku podršku RFE je ojačao mentorsku i tutorsku kompo-

mentu tog programa. U 16 srednjih škola u kojima su nastavu pohađali romski i egipćanski učenici bila su angažovana 22 mentora. Oni su imali zadatak da vode grupe

Stopa odustajanja od škole za 2013/14. školsku godinu bila je preko 20 odsto, dok je prošle to bilo samo – tri odsto

od najviše pet učenika/ca i brinu o svim njihovim potrebama tokom školovanja. Mentori su uticali i na redovnost i poboljšanje uspjeha učenika/ca koje su vodili.

U sklopu programa učenicima su bili dodijeljeni i tutori. Radi se o profesorima iz škole koji su pružali dodatnu podršku učenicima ne samo u obrazovanju već su bili spona između

škole i porodice učenika. Ukupno je bilo angažovano 25 tutora za 21 učenika/cu. Iz RFE objašnjavaju da neki učenici nijesu željeli da prihvate tutorsku podršku. „Za one koji jesu određeni su tutori na osnovu njihovih potreba. Svi učenici koji su imali tutorske časove uspjeli su da poprave ocjene i da uspješno završe razred”, kaže Đukanović.

Za narednu školsku 2015/16. angažovano je ukupno 27 mentora u 22 srednje škole u Crnoj Gori, za 77 srednjoškolaca romske i egipćanske populacije. Oni će kao i prethodne školske godine biti zaduženi da prate učenike i brinu o njihovoj redovnosti pohađanja nastave i uspjehu u školi.



• **ANDRIJA ĐUKANOVIĆ:** „Zabilježena su samo dva slučaja odustajanja od škole”

RFE je poboljšao uspjeh djece iz Kampa Vrela ribnička.

Ta djeca su imala dodatnih problema sa integracijom u obrazovni sistem, od jezičke barijere do nedostatka dokumenta, obzirom na to da se većinom radi o raseljenim licima. Rijetki su među njima oni koji su uspjeli da srede dokumenta i upišu djecu u osnovnu i srednju školu.

Imajući u vidu da za romsku i egipćansku kulturu obrazovanje nije imperativ, dolazak REF u Kamp od velikog je značaja.

Mensur Šalja, romski medijator za *Monitor* objašnjava da u Kampu ima oko 350 učenika koji pohađaju osnovne škole. „U šest gradskih osnovnih škola - *Božidar Vuković Podgoričanin*, *Marko Miljanov*, *Vladimir Nazor*, *Savo Pejanović*, 21. maj i *Vuk Karadžić*”.

REF je u tim školama angažovao pet medijatora, plus jednog koji je angažovan od strane *Crvenog krsta*.

„Oni su taj spoj između škole i roditelja koji ne mogu dovoljno da brinu o svojoj djeci, zbog uslova u kojima žive”, objašnjava Šalja. On napominje da je veoma mali broj djece u Kampu koja idu u školu. „Najčešće je napuštaju u šestom ili sedmom razredu”.

REF je i za tu djecu omogućio da van sistema redovnog obrazovanja steknu diplomu, preko Radničkog instituta *Milun Božović*.

„Samo radimo kako je zakonski napisano. Kod nas važi pravilo da i djeca iz RAE populacije moraju da poštuju zakon kao i djeca iz većinske zajednice”, kaže Šalja.

Prije dolaska REF-a u Kamp, **Siniša Nadaždin**, pastor evanđeoske



• **MENSUR ŠALJA:** „Romska djeca moraju imati isti tretman”

crkve pomagao je u obrazovanju djece u Kampu.

„Treba imati u vidu da ta djeca dolaze iz jedne druge kulture i da je to kultura sa svojim specifičnostima. Ukoliko djeca nisu pripremljena za

Ta djeca dolaze iz jedne druge kulture, sa svojim specifičnostima. Ukoliko nijesu pripremljena za obrazovni sistem doći će do sukoba usađenih normi. Sa djecom treba raditi od njihovih najranijih dana”, kaže za *Monitor* pastor **Siniša Nadaždin**

obrazovni sistem, vrtić ili školu, doći će do sukoba usađenih normi. Sa djecom treba raditi od njihovih najranijih dana, ulagati u njih, informisati ih, učiti vrijednostima i pravilima”, kaže za *Monitor* Nadaždin.

„Treba imati u vidu da je Romima

i Egipćanima izolacija često nametnuta. Ljudi potcjenjuju snagu te kulture, dubine i snage tih normi”, napominje on.

Nadaždin ukazuje da je kroz rad sa djecom u Kampu uvidio da je ovdašnji obrazovni sistem dosta rigidan i neprilagođen toj djeci.

„Osnovna škola je teška. Iziskuje dosta da se radi sa djecom. Crnogorsko društvo i kultura im je strana”, kaže Nadaždin.

REF realizuje program stipendiranja i mentorske podrške i za studente u Crnoj Gori. Projekat se realizuje u partnerstvu sa

Ministarstvom za ljudska i manjinska prava i Zavodom za školstvo Crne Gore.

Andrija Đukanović za *Monitor* ističe da je trenutno 19 studenata na Univerzitetu Crne Gore.

Ove akademske godine prvi put su studenti oslobođeni plaćanja školarine. REF projektni tim je lobirao kod Rektorata UCG da se svi studenti romske i egipćanske populacije oslobode troškova školarine. Takođe, kroz komunikaciju sa upravama studentskih domova uspio je da obezbijedi besplatan smještaj i ishranu za pet studenata koji studiraju van gradova u kojima žive.

REF obezbjeđuje sredstva za honorare mentora i tutora i stipendije za učenike i studente, u deset mjesečnih rata. Za srednjoškolce stipendija iznosi 60 eura dok je stipendija studentima 150 eura.

Rezultati REF-a pokazuju da kultura i običaji Roma ne moraju biti prepreka obrazovanju i inkluziji te populacije. Potrebno je samo malo dodatnog truda.

Teuta NURAJ



ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2015-2016
This project has been supported by ERSTE Foundation*